
NÁZORY ČTENÁŘŮ

KE VZTAHU OBRANY A PROTIÚTOKU

(Článek uveřejněný ve VM č. 1/1989)

Jde o důležitou souvislost dvou druhů operace, jež se rozhodujícím způsobem podílejí na celkovém výsledku ozbrojeného zápasu.

Domnívám se, že autor **dostatečně nevystihl dialektickou podstatu vztahu** řešeného problému. Sporné otázky jsou podnětem k diskusi na toto téma. Svými názory nechci snížit vynaloženou snahu a podíl autora na rozpracování aktuálních problémů vojenského umění. Myslím, že je potřebné upozornit na obsah a formy protiútoků z hlediska jeho operačně strategického významu a uplatnění. Přechod do protiútoků je nutné chápat ve strategickém, a v některých případech operačním rozsahu, avšak obsah článku i jeho závěry tento fakt ne plně doceňují. Jsem toho názoru, že autorovi se nepodařilo využít zkušeností z vojenské praxe, jako nevyčerpatelného zdroje poznatků, což způsobilo nedůsledné vyřešení komplexního vztahu obrany v souvislosti s celou složitou problematikou protiútoků. Obsahová stránka ovlivnila především závěry, které nejsou v souladu s dosaženými poznatky, a které se již podařilo na daném úseku shromáždit z praktické činnosti operační přípravy, zejména z výsledků štábních, komplexních štábních nácviků polního velení Západního vojenského okruhu a ze cvičení operačních velitelských stupňů.

V článku je patrný rozpor už v přípravě a také uskutečnění protiútoků. **Příprava i vedení protiútočné operace musí vycházet z dosažených výsledků obranné operace a konkrétní situace**, zpravidla v rámci strategického uskupení ozbrojených sil na válčišti, většinou po splnění cílů strategické obranné operace, nebo ještě v jejím průběhu, a to několika fronty na vybraných směrech nebo také jedním frontem na samostatném směru, jakož i na více operačních směrech po odrazení agrese, či v jejím průběhu.

Tyto poznatky jsou získány z dosažených výsledků komplexních zaměstnání operační přípravy. Můžeme z nich vyvodit zásadu, platnou pro teoretickou potřebu – **příprava a vedení protiútoků bude vždy odpovídat reálné, konkrétní situaci vojsk na kontinentálním válčišti. Je současně rozhodujícím východiskem pro objasnění podmínek přechodu do protiútoků.** Tyto otázky bylo nutné v článku zvýraznit a z nich čerpat.

Pro názornost uvedu část textu článku: „Jejich vedení (myšleno prvních obranných operací) pak musí vytvořit co nejvýhodnější podmínky pro tuto činnost ...“ (myšleno pro přechod vojsk do protiútoků). To je správné! Jsou ale výhodné právě takové podmínky k protiútku, jež uvádí autor, a to, že: „Na rozdíl od útoku, který vedeme proti bránícímu se nepříteli, je protiútok veden proti aktivnímu a dosud útočícímu nepříteli ...“ Z teorie i praxe víme, že útočná operace proti vstřícně útočícímu nepříteli, vedená formou střetného sražení, je jedním z nejsložitějších způsobů ničení nepřítele. Zaručují tedy tyto podmínky nezbytný předpoklad úspěšného protiútku? Jsem toho názoru, že v tomto případě je vhodné využít zkušeností z průběhu cvičení Sojuz-87 a operačně strategického štábního nácviku (v lednu roku 1988), kdy byly vytvořeny podmínky k protiútku tak, aby postup nepřítele byl zpomalen a na některých úsecích fronty zcela zastaven. Na základě úkolu hlavního velitele byl pak v takových podmínkách protiútok organizován. V obou zaměstnáních to bylo uskutečněno v součinnosti se zasazením hlavních sil a využitím jejich úspěchu, což umožnilo rychlý přechod k protiútku na našem operačním směru a nepřítel neměl možnost včas přejít do obrany a upevnit výhodnou terénní čáru.

Autor se často zmiňuje o **protiúderu a protiútku**. Soudím, že jeho názor – „... mezi protiúderem a protiútkem, třebaže mají rozdílný cíl i význam, je přímá souvislost ...“ je správný pouze z hlediska charakteru činnosti vojsk. Není ale možné souhlasit s východiskem myšlenky. Když přihlídneme k formě a rysům soudobé operace, vševojskového boje, je **nemožné tyto základní operační úkoly zaměnit, slučovat a dávat do souvislosti**. Můj názor je možné potvrdit i tím, že protiútočnou operaci podmiňuje v mnohých případech výsledek úspěšně provedeného protiúderu, protože vytváří příznivé podmínky pro její realizaci. Mám za to, že autorovi se nepodařilo důsledně analyzovat podmínky přechodu do protiútku.

Tímto byla ovlivněna i logická souvislost, že např.: „Protiútok na rozdíl od protizteče a protiúderu není součástí obranné operace, není ani pokračováním jejího vedení ...“ Současně za touto větou, ještě v témže odstavci, následuje: „... protiútok je na výsledcích vedení obranných operací přímo závislý a z nich také vychází.“ Vskutku tomu tak je, vždyť ještě v průběhu vedení obrany je připravována protiútočná operace. Jde o nejsložitější období práce štábu, kdy část důstojníků ještě řídí obrannou operaci a další se podílejí na její nové přípravě. Je tedy nanejdůležitější, že protiúder a v některých případech protiútok jsou svou **podstatou součástí obranné operace**. Jejich výsledky jsou zdrojem tvorby úkolů a stanovení cíle protiútku.

O koaličním uskupení vojsk autor mluví pouze v souvislosti s tím, že: „... je nutné zálohy předurčené pro přechod do protiútku přisunovat z hloubky teritoria – koaličního uskupení vojsk, nebo i ze strategické zálohy na válčisti.“ Domnívám se, že to nepostačuje k objasnění a pochopení významu a uplatnění protiútku, vzájemného vztahu s obranou. Zvláště proto, že neřeší problematiku zasazení

těchto záloh, nebere v úvahu význam zúžení pásem, úlohu a činnost vojsk v dotyku s nepřítelem, zabezpečení přesunu z hloubky, vliv vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů, použití jaderných zbraní.

V článku jsou rozpracovány dva základní způsoby zahájení protiútoků, a to zasažení protiútočného uskupení:

- po přesunu z hloubky,
- z přímého dotyku po přeskupení.

Lze předpokládat, že druhý způsob je pravděpodobně možné rozšířit o eventualitu využití úspěchu zasazovaných hlavních sil protiútočného uskupení, zpravidla souseda a připojením se vlastních vojsk přejít na vybraných směrech do protiútoků.

Odpovídá to poznatku, že „.... nejčastěji však bude přechod do protiútoků zahajován kombinací obou způsobů nebo může být pokračováním úspěšně provedených frontových a armádních protiúderů ...“ Jde o důležité výsledky, které však z textu nejsou vyvozeny.

Není také objasněno, proč autor stále hovoří pouze o **zálohách zasazovaných do protiútoků**. A co hlavní síly v druhém sledu, které by pravděpodobně měly rozhodující úlohu v efektivní činnosti. Mám za to, že je nedoceněn význam podmínek přechodu k protiútoků a rozsah jeho vedení, není ujasněn stupeň velení, který jej připravuje a řídí.

Taktéž nejsem plně přesvědčen o **správnosti názoru**, že protiútočná uskupení se musí vytvářet poměrně daleko od linie fronty. Je známo, že současné zbraňové systémy, vysoce přesné zbraně, průzkumné palebné systémy jsou schopny vyhledat a zničit cíle do celé operační hloubky. Dlouhé přesuny naopak mohou vyjevit zámysl a vyčerpávají síly.

Opomenuta zůstala možnost použití jaderných zbraní. Soudím, že to neodpovídá současným zásadám a možnostem odrazení agrese nepřítele za použití jaderných zbraní i v podmínkách použití pouze konvenčních zbraní.

Je možné posoudit účelnost i dalších faktů, jako např. že „.... v některých případech může tento úder (myšleno první hromadný palebný úder) sledovat i zmaření připravované protipřípravy nepřítelem“. Je otázkou, zda ji bude schopen nepřítel organizovat. Zpravidla nebude mít čas na protipřípravu. Zvláště podaří-li se uplatnit princip překvapení, který může narušit organizované přejítí do obrany, je nutné vést nepřetržitě údery na důležité objekty, sledovat a ničit je po celou dobu obranné operace. Jejich ničení je nutné zahajovat s okamžikem jejich zjištění.

Současné názory potvrzují (viz studijní materiál - Zkušenosti ze cvičení ozbrojených sil SSSR Podzim-88, čj. 026724 – FMNO), že při protiútoků se budou uplatňovat zpravidla dvě období palebného ničení:

- palebná příprava a podpora zteče,
- palebný doprovod útočících vojsk.

Proto nemohu podpořit autorovo tvrzení, že: „V návaznosti na hromadný

palebný úder a někdy i v jeho rámci je možné na vybraných směrech protiútku provádět palebnou přípravu. Může být zahajována současně na různých směrech protiútku nebo v závislosti na způsobu přechodu vojsk do protiútku v určité i delší časové posloupnosti ...“ Myslím, že článek postrádá rozpracování podpory zteče, palebného doprovodu útočících vojsk.

Věnujme nyní pozornost **přechodu do protiútku**. Podobně jako v ostatních částech i zde bych chtěl zdůraznit známou zásadu – vždy a za každé okolnosti je třeba brát v úvahu vývoj situace v rámci válčiště. Jelikož nebyl doceněn mohlo být uveřejněno i to, že: „Přechod do protiútku může být zahajován v situaci, kdy nepřítel dosud pokračuje v útočné činnosti na rozhodujících směrech útoku, není schopen odrazit náš úspěšně vedený protiúder.“ Myslím, že by zvýšilo kvalitu článku, kdyby byl autor uvedl i síly a prostředky, které jej budou ničit.

Nevím, zda autor dostatečně zvážil účelnost vedení protiútku při pokračování útoku nepřítele, zvláště v době, když přešel k pronásledování. Poznatky ze cvičení svědčí o tom, že do protiútku nepřecházíme za každou cenu, v nevhodnou dobu, kdy ještě nejsou vytvořeny odpovídající podmínky.

Pronásledování je složitou a dynamickou formou útočného boje, která je charakteristická vysoce rozhodnou činností nepřátelských vojsk. V žádném případě není vhodnou příležitostí k přechodu do protiútku. Výhodnější je nejprve postup nepřítele zastavit v hloubce některého z obranných pásem a následně přejít k protiútku.

Podporuji velice správný a logický názor autora, který je nutné dále rozvinout – „Ve všech případech bude přechod do protiútku těsně spojen s předcházejícím vedením obrany ...“

Podplukovník Ing. František Valach, CSc.